

Konflikt pod lupą prawa

Dział VII „Świat globalnych zależności” · wymaganie F4 (fakultatywne) · 45 minut

Metryczka

Pytanie wiodące: „Czy prawo międzynarodowe potrafi rozwiązać konflikt?”

Etap · czas: LO kl. III / technikum kl. III-IV · 45 min · metoda: symulacja rozprawy arbitrażowej (Morze Południowochińskie) lub analiza kryzysu (Sudan)

Powiązanie z podstawą: Dz.U. 2025 poz. 382, Dział VII, wymaganie fakultatywne F4 — „wyjaśnia przyczyny wybranego konfliktu międzynarodowego (także w kontekście zasad prawa międzynarodowego), identyfikuje jego konsekwencje oraz ocenia próby jego rozwiązania;”

Cele i umiejętności (siatka, s. 11–12): Cel 1 (rozumienie sfery publicznej), Cel 2 (wartości i zasady) · Umiejętność 1 (analiza informacji).

Pojęcia (Przewodnik dla nauczyciela — glosariusz): prawo międzynarodowe, UNCLOS, konwencje genewskie, kryzys humanitarny.

Środki: karta pracy LF4 (3 warianty UDL), rzutnik/tablica, dostęp do materiałów o prawie międzynarodowym, kody QR. Sprzęt uruchom przed lekcją. Uwaga wrażliwości: kryzys w Sudanie — ujęcie rzeczowe, bez drastyczności.

Cele w języku ucznia

- Wyjaśniam przyczyny wybranego konfliktu w kontekście zasad prawa międzynarodowego.
- Identyfikuję konsekwencje konfliktu (humanitarne, prawne, polityczne).
- Oceniam próby jego rozwiązania i (nie)skuteczność mechanizmów międzynarodowych.
- Odróżniam argumentację prawną od politycznej.

Przebieg lekcji (7 / 28 / 10)

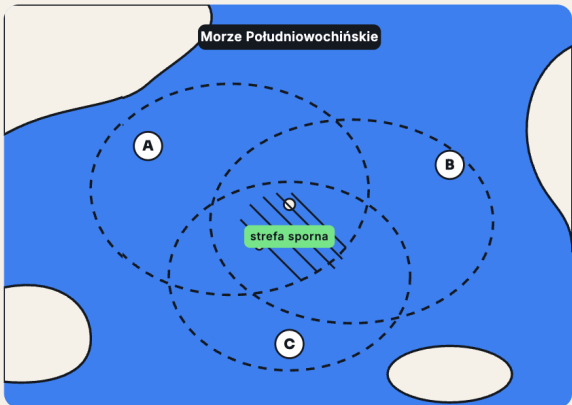
Faza	Czas	Nauczyciel	Uczeń	Forma
Wprowadzająca	7 min	Prowokacja wizualna + pytanie wiodące i cele; rutyna Widzę-Myślę-Zastanawiam się	Analiza materiału, pierwsze skojarzenia, pytania	Forum klasy
Realizacyjna	28 min	Facylitacja pracy w stacjach (analiza i symulacja); pilnuje faktu vs opinii i oznaczania danych zmiennych	Praca w grupach na danych; notatki; przygotowanie wniosków	Grupy 3–4 os.
Podsumowująca	10 min	Zbiera wnioski; wyjściówka i informacja zwrotna	Prezentacja; wyjściówka; wpis do portfolio	Prezentacja + refleksja

Faza wprowadzająca (7 min)

PROWOKACJA · DZIAŁ VII
03 / 04

➤ Kto ma rację i kto o tym rozstrzyga?

Te same wody. Różne, nakładające się roszczenia.

--- nakładające się roszczenia (A · B · C) // strefa sporna

fundacjaedukacjiglobalnej.pl

Pokaż mapę spornego obszaru (Morze Południowochińskie) lub obszaru kryzysu (Sudan). Zapytaj: „Kto ma tu rację i kto o tym rozstrzyga?”. Poprowadź rutynę:

- **Widzę** — co widzę — kto jest stroną konfliktu?
- **Myszę** — co to znaczy — o co toczy się spór?
- **Zastanawiam się** — jak to sprawdzić — jakie prawo tu obowiązuje?

Zbierz kilka głosów na forum (bez oceniania). Zapowiedz pytanie wiodące i cele.

Faza realizacyjna (28 min)

Wybierz jeden kasus. Stacje dają przyczyny, konsekwencje i prawo, a na końcu oceniacie próby rozwiązania. Kryzys humanitarny ujmujcie rzeczowo, z naciskiem na prawo i mechanizmy pomocy — bez drastyczności.

STACJA 1 · Morze Południowochińskie — przyczyny

Dane (każda liczba ze źródłem):

- Chiny roszczą sobie **80–90%** akwenu („linia dziewięciu kresek”, 1947) wobec Wietnamu, Filipin, Malezji i Brunei.
- Przez region przechodzi towar o wartości **~5 bln USD/rok**; dno kryje złoża ropy i gazu. (*media*) (*dane 2025/2026*)
- Zadanie: wypiszcie strony sporu i ich argumenty.

Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreście.

STACJA 2 · Prawo międzynarodowe (UNCLOS)

Dane (każda liczba ze źródłem):

- Konwencja o prawie morza (UNCLOS, 1982) definiuje wyspę i Wyłączną Strefę Ekonomiczną (200

mil morskich).

- Trybunał w Hadze (2016, sprawa Filipin) uznał roszczenia Chin za sprzeczne z prawem — Chiny zbojkotowały wyrok.
- Zadanie: oceńcie, czym różni się argument prawny od politycznego.

Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreślcie.

STACJA 3 · Sudan — kryzys humanitarny

Dane (każda liczba ze źródłem):

- Wojna od kwietnia 2023 (armia SAF kontra paramilitarne RSF): ponad 14 mln zmuszonych do ucieczki, w tym **7,1 mln wysiedlonych wewnętrznie i 4,4 mln uchodźców**; ≥150 tys. ofiar.
(UNHCR/OCHA, 2026) *(dane 2025/2026)*
- Pomocy humanitarnej wymaga **33,7 mln osób** (2026); masowe naruszenia prawa humanitarnego.
(OCHA, 2026) *(dane 2025/2026)*
- Zadanie: nazwijcie naruszone zasady prawa międzynarodowego.

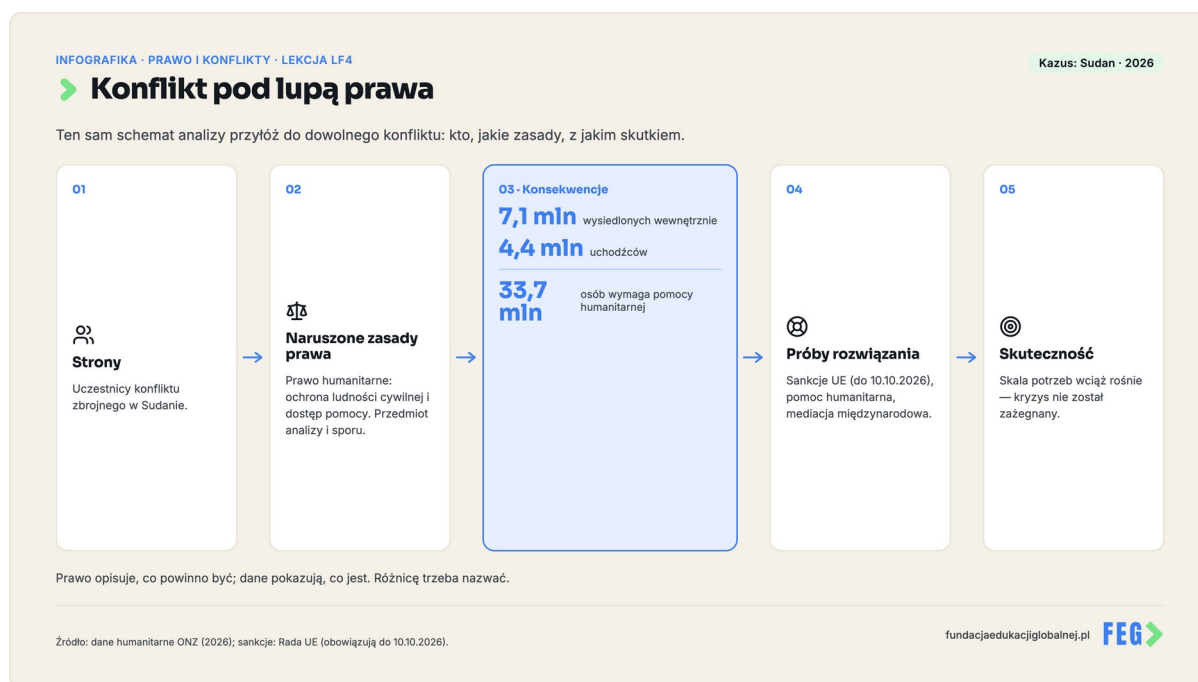
Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreślcie.

STACJA 4 · Próby rozwiązania i ich skuteczność

Dane (każda liczba ze źródłem):

- Morze Południowochińskie: operacje swobody żeglugi (FONOPS); negocjacje ASEAN-Chiny bez efektu.
- Sudan: sankcje UE przedłużone do 10 października 2026 (18 osób, 8 podmiotów); mediacje ONZ nieskuteczne. *(Rada UE, 2026)*
- Zadanie: oceńcie, dlaczego mechanizmy bywają nieskuteczne.

Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreślcie.

Legenda. Dane w tej lekcji zaktualizowano do wartości 2025/2026 (weryfikacja 03.07.2026). Liczby roczne/kwartalne odświeżają przy kolejnych edycjach.

Perspektywy: czy prawo międzynarodowe jest skuteczne?

Stanowiska w debacie

Forma: panel ocen (2–3 stanowiska). Przedstaw stanowiska bez rozstrzygania sporu — najpierw kontrakt grupowy (por. Przewodnik dla nauczyciela).

Prawo działa, choć powoli

- wyroki (np. Trybunał 2016) ustalają normy i wzmacniają słabsze państwa;
- sankcje i presja międzynarodowa mają realny koszt dla naruszających.

Prawo bez egzekucji jest słabe

- brak mechanizmu egzekwowania wyroków (Chiny zbojkotowały orzeczenie);
- paraliż Rady Bezpieczeństwa blokuje reakcję na zbrodnie.

Potrzebna reforma mechanizmów

- wzmocnienie mediacji i sankcji celowanych;
- ograniczenie weta w sprawach zbrodni wojennych i ludobójstwa.

Faza podsumowująca (10 min)

Zbierzcie wnioski: prawo międzynarodowe wyznacza normy, ale jego skuteczność zależy od egzekwowania. Przedstawcie różne oceny mechanizmów bez rozstrzygania.

DZIAŁ VII · ŚWIAT GLOBALNYCH ZALEŻNOŚCI · LF4

G-34

➤ Konflikt pod lupą prawa

Ten sam spór, cztery pytania prawa międzynarodowego. Rzeczowo, bez rozstrzygania racji.

1 · PRZYCZYNY

Granice, dostęp do surowców i wody, szlaki morskie, kontrola terytorium.

2 · PRAWO

Które normy obowiązują w tym sporze?

UNCLOS · 1982

Konwencje genewskie · 1949

3 · KONSEKWENCJE

Ofiary i przesiedlenia, zniszczenia, sankcje, spory przed trybunałami.

4 · PRÓBY ROZWIĄZANIA

Mediacje ONZ, arbitraż (PCA), wyrok MTS w Hadze, rozejm.

Ramy prawa międzynarodowego: Karta NZ, UNCLOS (1982), konwencje genewskie (1949). Instytucje: MTS, PCA (Haga).

FEG ➤ fundacjaedukacjiglobalnej.pl

Wyjściówka (exit ticket)

1. Wyjaśnij jedną przyczynę wybranego konfliktu i wskaż naruszoną zasadę prawa.
2. Podaj jedną konsekwencję i jedną próbę rozwiązania.
3. Oceń, dlaczego mechanizm okazał się (nie)skuteczny.

Wpis do portfolio. Uczeń zapisuje: analizę jednego konfliktu (przyczyny, prawo, konsekwencje) i ocenę prób rozwiązania. Materiał do działań (np. publikacja opinii — Katalog działań obywatelskich).

Spodziewane wnioski (klucz dla nauczyciela)

Podpowiedzi, ku czemu prowadzić — nie podawaj ich z góry.

- **Przyczyny:** łączą interesy (zasoby, strategia) z argumentami prawnymi i historycznymi.
- **Prawo:** ustala normy, ale nie ma silnego mechanizmu egzekucji.
- **Konsekwencje:** w konfliktach zbrojnych — dramatyczne skutki humanitarne.
- **Skuteczność:** zależy od woli politycznej i sprawności instytucji.

Kryteria sukcesu (ocenianie kształtujące)

Uczeń zrealizował cele lekcji, jeśli:

- wyjaśnia przyczyny konfliktu w kontekście prawa,
- identyfikuje konsekwencje,
- ocenia próby rozwiązania,
- odróżnia argument prawny od politycznego.

Oceniamy sposób analizy i argumentacji, nie poglądy ucznia. Dominuje informacja zwrotna (por. Ocenianie i rubryki).

Różnicowanie (UDL)

Wariant z rusztowaniem: słowniczek pojęć prawnych, oś czasu konfliktu, gotowe pytania pomocnicze.

Wariant rozszerzony: symulacja rozprawy arbitrażowej (UNCLOS) lub analiza skuteczności mechanizmów w kryzysie humanitarnym; ocena propozycji reformy.

Multiperspektywa. Kryzys humanitarny ujmij rzeczowo, bez drastyczności. Oceny skuteczności prawa prezentuj jako różne stanowiska bez rozstrzygania.

Powiązania i materiały

- **Karta pracy:** „Karta pracy LF4” — 3 warianty UDL (osobny print-friendly PDF).
- **Portfolio:** wpis „Konflikt i ocena prób rozwiązania”.
- **Katalog działań obywatelskich:** publikacja opinii lub udział w konsultacjach.
- **Kompendium (Moduł 9):** tło i źródła w sekcji „Konflikty międzynarodowe”.

Fundacja Edukacji Globalnej · materiał edukacyjny — treść bezstronna · fundacjaedukacjiglobalnej.pl